

Mirko Jakovljević

Visoka škola za komunikaciju, Beograd

Kolašin, Crna Gora

mirko.jakovljevic@viskom.ac.rs

Zavist – pukotina u karakteru novinara – reportera

Sažetak

Rad se bavi analizom ličnosti televizijskog reportera. Posao novinara - reportera izuzetno je zahtjevan. Njime se može baviti jedino zrela ličnost. Osim pozitivnih osobina jedna od „pukotina“ u karakteru čovjekovog bića i zrele ličnosti je zavist. Što je zavist? Kada se javlja zavist kod novinara? Šta ukazuje na to da novinar - reporter zavidi drugom novinaru? Kako prevladavati zavist?

Ključne riječi: *čovjek, ličnost, zavist, novinar - reporter.*

“Veliko je čovjekovo umijeće kad je zadovoljan onim što ima. Još je veće umijeće kad je zadovoljan onim što može učiniti na vrijedan, uman i pošten način”

- D.Kosović

1. Uvod

Slojevitost ljudskog karaktera više je skrivena u labirintima čovjekovog bića nego što je prepoznatljiva i vidljiva u njegovim vanjskim manifestacijama. Loši karakteri, obdareni inteligencijom i pronicljivošću, mogu se prikrivati i lažno predstavljati. Ljudi snažnog karaktera manjina su u golemom i nemjerljivom svetu. Narodna poslovice kaže da “zavist nagriza ljudsko srce”! Zavist je bolest koja razjeda ljudsku dušu. Još u periodu ranog kršćanstva zavist se smatrala jednim od sedam smrtnih grijeha. To dovoljno govori koliko je zavist opaka “bolest” za čovjekovu dušu. Nisu slučajno još u srednjem vijeku umjetnici objašnjavali zavist kao “čudovište koje nagriza srce” i koje, ako ga se ne riješite potpuno pojede čovjeka iznutra. Zavidan čovjek ima iskrivljen pogled na svijet oko sebe i na sebe samog. U redakciji, zavidan novinar obavlja posao tako što je u stalnom takmičenju s kolegama kako bi ih svojim izvještavanjem pobijedio i u toj “borbi” ne preza ni od čega. U takvoj radnoj atmosferi ne mogu se postići dobri rezultati a pogotovo se ne može ostvariti osnovna funkcija novinarstva da informiranje građana bude objektivno, pravovremeno i točno.

2. Kako prepoznati zavist kod novinara

Beskrajna različitost ličnosti sama je po sebi karakteristika ljudskog postojanja. Pod ličnošću se podrazumijevaju ukupne naslijeđene i stečene psihičke osobine koje su karakteristične za jednog pojedinca i koje tog pojedinca čine jedinstvenim.²⁸ Pojedinaac je specifičan primjer ljudske vrste. On je “on” i on je “svi”, on je pojedinac sa svojim osobenostima i u tom smislu jedinstven, ali je u isti mah predstavnik svih karakteristika ljudske rase. Njegova individualna ličnost je određena osobenostima ljudskog postojanja zajedničkog svim ljudima.²⁹ Karakter ličnosti različito je definiran. Ipak, Freud je razvio ne samo prvu već i najdosljedniju i najprodorniju teoriju karaktera kao sistema težnji koje se nalaze u osnovi ponašanja, ali nisu s njim identične.³⁰ Karakter je (relativno trajan) oblik u koji se ljudska energija kanalizira tokom procesa asimilacije i socijalizacije.³¹

O *zavisti* kao jednom od karaktera ljudskog bića pisali su i psiholozi, filozofi, sociolozi, pa i pjesnici i državnici. Njegoš je rekao: “kletva, zavist, duševna guba”. Zavist nije daleko od mržnje. Veliki pjesnik Goethe je zapisao da je “mržnja aktivno nezadovoljstvo, a zavist pasivno; ne smijemo se stoga čuditi što zavist tako brzo prelazi u mržnju”. Jovan Dučić je smatrao da da je zavist urođena

28 Erich From, *Čovjek za sebe*, Kosmos izdavaštvo, Beograd, Nova knjiga, Podgorica 2018., str. 43.

29 Erich From, *Čovjek za sebe*, str. 35.

30 Ibid., str. 46.

31 Ibid., str. 49.

svakom ljudskom biću, samo što je jedni skrivaju, a drugi ju pokušavaju suzbiti.³² Ono što je međutim nesporna činjenica jest da se taj oblik ljudskog karaktera u različitim intenzitetima često sreće kod ljudi. Zavidni su oni ljudi koji se, umjesto da budu zadovoljni što je netko uspješan i superioran, da im to bude poticaj da i oni streme uspjehu i najvišim dostignućima, bave ogovaranjem uspješnih. Čim se bilo tko izdigne iznad prosjeka može očekivati agresiju zavidnika.³³

Čovjek u osnovi sam stvara karakter, jer je u mogućnosti samoga sebe usavršava prema svrhama koje je sebi postavio, tako da te svrhe mogu biti opće i prihvatljive od strane ostalih ljudi. Izgrađeni karakter je moć da se sva svoja djelatnost može odvijati u skladu sa svojim najdubljim životnim, moralnim i interesnim uvjerenjima. Individua koja nema karakter ili ima slab karakter pada iz jednog pravca u drugi.³⁴

Profesor Dobrivoje Stanojević, analizirajući medijske mitove modernog doba, između ostalih smatra da je mit o ličnosti novinara samorazoren već u činjenici da za ovo zanimanje, danas ovdje i odvajkada, nije potrebna nikakva diploma. Kad je ima, ona je zgodna preporuka da budemo oprezni kad spominjemo etiku³⁵. U trci za informacijom novinari sve manje pišu nepristrano, sve su više iza Nekoga ili nasuprot Nekome.³⁶ U takvim okolnostima novinar umjesto društvenog, stavlja osobni interes u prvi plan i na tom putu krši, kako etički kodeks profesije, tako i sve principe prihvaćenih moralnih vrijednosti ličnosti.

Često se dešava da u redakcijama rade novinari koji “bodu oči” drugim kolegama. Mladi su, obrazovani, uspješni, prema kolegama dobronamjerni a opet bez ikakvog razloga postoje oni koji im zavide. Primjera radi kolega novinar je dobio posao u drugoj redakciji, recimo Javnog servisa neke države. Novinar, poznanik iz dotadašnje redakcije umjesto da je sretan zbog njega on mu zavidi. Umjesto iskrenih čestitki za koleginu novo radno mjesto drugi novinar doživljava taj njegov premještaj na bolje radno i bolje plaćeno mjesto kao vlastiti neuspjeh i to je situacija kada se može reći da je druga osoba zavidna. U drugom slučaju kolega je uradio dobar “prilog”, dobru reportažu koja je zapažena kod gledalaca i pohvaljena od urednika. Zavidan kolega neće komentirati taj “prilog”, a na pitanje je li pogledao tu reportažu odgovorit će da nije. Ako uopće prokomentira kolegin rad reći će da od njega ne očekuje dobru reportažu a ako baš mora iskazati svoje mišljenje govorit će da se kolegi “omaklo” da tako nešto napravi ili pak da svatko ponekad, slučajno dobro napravi i komentirat će s drugim kolegama u redakciji u stilu, citiramo narodnu izreku, “da i čorava koka ubode neko zrno kukuruza”. Posebno ukazujemo na lošu naviku, gotovo svih novinara u redakciji, da komentiraju plaće ostalih kolega. Naime, iako su zarade poslovna tajna, zainteresiranost zaposlenih da saznaju tko je koliku plaću primio i tko je dobio tzv. varijabilu direktan su preduvjet za iskazivanje zavisti kod novinara. Zavidan novinar neprikladnim ponašanjem ometa kolege kada se radi o komunikaciji

32 Dušan Kosović, *Zapisi*, str. 299.

33 Ibid., str. 299-300.

34 M. A. Perović, *Etika medija*, KIC Bijeli Pavle, Danilovgrad 2007., str. 62.

35 D. Ž. Stanojević i M. M. Đorđević, *Fakultet pedagoških nauka Jagodina*, Clio, Beograd, Srbika Kruševac, 2019., str. 44.

36 D. Ž. Stanojević i M. M. Đorđević, *Fakultet pedagoških nauka Jagodina*, str. 44.

s drugima, neumjesno upotrebljava suvremene digitalne uređaje, bavi se spletkarenjem i sličnim radnjama. Druge kolege doživljavat će kao arogantne iako oni to zapravo nisu.

Zavidne novinare je lako prepoznati. To su oni koji umjesto da svojom produkcijom i angažmanom publici približe autentično stvaralaštvo, čine da ono postaje sve dalje. Jadikuju, afektivno verbaliziraju kako su malo zastupljeni ili uopće nisu zastupljeni u medijima. Čine kao da oni odlučuju o pravim vrijednostima favorizirajući iste stvaraoce i kritičare, zanemarujući raznoglasje kao pokretački duh svakog stvaranja.³⁷

Zavist se pokazuje i u samom procesu proizvodnje reportaža. Takve primjere zavidni kolege pokazuju najprije na redakcijskom sastanku. Zavidan kolega komentira da je umjesto njega drugi kolega dobio radni angažman u redakciji koja se bavi ekskluzivnim temama i temama od državnog interesa; da je tom kolegi, umjesto njemu zbog toga zagarantirana bolja zarada. Smatra da drugi kolege, umjesto on, gotovo uvijek izvještavaju s lakšeg događaja. Uvjeren je i javno komentira da će, ako je u pitanju rad u televizijskoj redakciji, snimatelj koji mu je određen da toga dana bude u ekipi s manje profesionalne pažnje i, rečeno u žargonu “ispolijevati” snimke. Kada proces proizvodnje, recimo tv - priloga bude u fazi montaže, zavidni novinar komentirati će da je dodijeljeni montažer drugima uvijek bolje i pažljivije montirao prilog uvažavajući i ideje novinara.

Treba li ovdje napomenuti da će takva osoba, osoba s takvom “pukotinom” u karakteru ličnosti zavidjeti kolegi ne samo na njegovom radu, tekstovima, tv i radio reportažama, objavama na portalima već i na tipu i marki automobile koji koristi, stilu oblačenja i garderobi, šminki ako govorimo o kolegicama i društvenom životu uopće.

Svaka osmišljena razlika može kod jednog broja ljudi izazvati zavist. Najgore je što se u zavisti često ide do krajnosti zloradosti i drastične netolerantnosti.³⁸

3. Kako se “izliječiti” od zavisti?

“Zavist je urođena svakom čovjeku, makar to jedni krili, a drugi suzbijali”

- J. Dučić

Po Slobodanu Tomoviću zavist je donja točka podnošljivosti tuđih prednosti neposredno pred transformaciju u mržnju.³⁹ Zavidna osoba je u velikom problemu. Ukoliko osoba, pa i novinar osjeti kod sebe zavist, mora odmah rješavati taj problem. Ako novinar postane opsjednut drugim novinarom, njegovim radom i krene kidati sve do tada uspostavljene veze pripadnosti i lojalnosti redakcijskom timu, uredniku i mediju u kome je zaposlen, može biti prekasno pa „bolest“ zavisti može postati neizlječivom.

³⁷ Ibid, str. 50.

³⁸ Dušan Kosović, *Zapisi*, str. 300.

³⁹ Slobodan. Tomović, *5000 Vrednosnih sudova*, Štampar Makarije, Beograd, Oktoih, Podgorica, 2011. str. 313.

Na samom početku “ozdravljenja” najbolje je da svatko, pa i novinar dobro razmisli o vlastitim osjećajima i vlastitom angažmanu u profesiji i vlastitom životu ako je primijetio da postaje zavidan. Potrebno je da se novinar “okrene” oko sebe i sagleda poslovno okruženje u kome stvara i živi; da pokuša realno sagledati kolege koje kritizira i za što im prigovara. Ovo je važno zbog činjenice da novinar prvo mora pokušati otkriti je li problem u njemu samom. To mogu samo osobe iskrene prema sebi i profesiji, ovdje novinarstvu, kojom se bave.

Da bi se “bolesno” - zavidno stanje uma takve osobe pa i novinara izliječilo, neophodno je sebi priznati da postoji zavist. Tok izlječenja i “postoperativni” period neće biti lak, ali vrijedi pokušati. Pokušati da se to zlo iz sebe izbací. Jedan od prvih koraka na tom putu je imati pozitivan pristup prema poslu, kolegama i životu uopće. Misliti pozitivno. Komunicirati pozitivno. Biti raspoložen, veseo, ali ne upadati u stanja euforije. Razgovarati s kolegama i pokrenuti ih na dijalog i razgovor o svim pitanjima pa i onima iz svakodnevnog života. Pokušati, prvi promijeniti svoj odnos prema osobi kojoj zavidite.

Jedan od načina prevladavanja zavisti je da zavidna osoba sagleda šta druge osobe imaju u odnosu na nju. U ovom slučaju novinar, treba pogledati kakvi su izvještaji i rubrike ostalih kolega. Mnogi smatraju da su zreli a svojim ponašanjem dokazuju da su se grdno prevarili. Postoji veliki broj ljudi koji ima uzaludne velike ljudske i kreativne potencijale.⁴⁰ Ukoliko je novinar zrela ličnost, a pretpostavka je da u takve ličnosti spada, onda može sagledati realnu sliku o radu kolega i donijeti ispravan sud u odnosu na vlastiti rad. Nijedan novinar ne može raditi sve što hoće i kada hoće, već onda kad dobije zadatak od urednika. Nema potrebe za zavišću ukoliko, ukupno gledajući, zavidna osoba ima više uspjeha u odnosu na nekog trenutno uspješnijeg kolegu. Novinar treba biti svjestan da svaka osoba radi ono što želi i da je svako od nas talentiran za različite poslove. Novinar se zato treba zapitati zašto zavidjeti kolegi koji je napravio intervju sa recimo, ministrom prosvjete, ako je on “donio” odličan razgovor sa rudarom iz okna. Novinar treba odoljeti iskušenju zavisti.

Pogled na ostvarenu novinarsku radnu listu može biti dobar “lijek” protiv zavisti jer vlastiti bolji učinak od drugih kolega utiče na to da novinar treba shvati da je ostvario mnogo više nego što u trenutku “napada zavisti” misli.

Novinar je privilegirana osoba koja se bavi profesijom novinarstva. Novinar može biti novinar samo uz naporan rad. Međutim, svatko u redakciji treba poštovati rad i trud drugih kolega i taj rad i trud cijeniti. Ako novinar cijeni i poštuje rad drugog kolege onda i taj kolega poštuje i cijeni njegov rad i mjesta za zavist jednostavno nema. Jako je važno da novinari budu ljubazni prema svim kolegama pa čak i ako im zavide.

Sama profesija novinarstva nosi i određene specifičnosti koje drugi poslovi nemaju. Posao novinara je izuzetno težak, zahtjevan i odgovoran, pogotovo danas u vreme digitalne tehnologije i proizvodnje vijesti koje se plasiraju do korisnika gotovo brzinom svjetlosti. Ukoliko u određenoj situaciji nije

⁴⁰ Dušan, .Kosović, *Zapisi*, str. 311.

prvi objavio vijest novinar treba imati na umu da je i on bio u prilici za tako nešto, i da korist od toga što je kolega prvi objavio imaju najviše gledatelji, slušatelji ili pak čitatelji, i na kraju redakcija medija za koji radi. U ovom slučaju osjećaj zavisti treba svakako izostati.

4. Nekada je i dobro biti zavidan

“Ako ti nitko ne zavidi, zapitaj se da li pravilno živiš”, M. Seneka

Ako osoba nema namjeru učiniti neko zlo osobi kojoj zavidi, zavist može biti i od koristi za razvoj ličnosti. Novinar koji zavidi drugom treba se upitati je li mu krivo što je kolega uspio napraviti dobru priču, vijest za naslovnu stranu ili najavu u udarnom terminu večernjeg dnevnika zbog toga što njemu nije to uspjelo. Ako novinar smatra da je odgovor potvrđan, već je došao trenutak da se preispitaju motivi i ciljevi za posao u profesiji kojom se bavi. Ako se često dešava da novinar zavidi kad je reportaža nekog kolege bolje plasirana od njegove to je jasan znak da se novinar mora posvetiti boljem vlastitom radnom angažmanu. Zavist se mora iskoristiti kao podsticaj za uspješniji vlastiti rad. Svakako, za uspješan posao u novinarstvu treba se ići pravim i od struke prihvaćenim “kolosjecima” a to je težnja k originalnom novinarskom izrazu uz pronalazene vlastitog stila.

5. Treba se radovati koleginom uspjehu

“Čestitke su najpristojniji oblik zavisti”- J. Heltan

Kada je novinar blizak s nekim kolegom on zna kada je kolegi potrebna pohvala ili čak pomoć za, na primjer, u redakciji bi se reklo kako da se počne prva rečenica. To isto novinar očekuje i od kolege. Pravi kolega uvijek je spreman pomoći kolegi novinaru i kada se dijeli radost za dobro ocijenjen prilog ili kada je novinar uslijed greške na “oštrici uredničkih kritika”.

Uspeh dobrog novinarskog učinka nema velikog značaja ako za njega ne znaju kolege. Zato, u vreme digitalnih informacija, odvojiti vremena za kolege novinare kako bi si čestitali i uz kavu se počastili za dobro plasiranu reportažu, vijest, priču, odličan je način da se pokaže jedinstvo i sloga u redakciji i da se dokaže da zavist ne postoji.

Zaključak:

Na osnovu iznesenog, moramo se složiti da je *zavist bolest koja razjeda ljudsku dušu*. Novinari koji danas izvještavaju suočeni su s tom pojavom i s njom se moraju izboriti, svatko sam sa sobom tako što će pokušati pronaći vlastitu istinu i smisao bavljenja odabranim poslom, a time i suštinu vlastitog postojanja. Jedino tako će novinar moći raditi, oslobođen od površnosti, spreman da polemizira, kritizira, sagledava stvarnost na pravi način. Jedino takvim promišljanjem novinar će i poštovati kolege iz branše a njegov karakter će biti „izliječen“ od zavisti.

Literatura:

Kosović, Dušan, *Zapisi*, Čigoja štampa, Beograd 2011.

Fromm, Erich, *Čovek za sebe*, Kosmos izdavaštvo, Beograd, Nova knjiga, Podgorica 2018.

Perović, Milenko, A., *Etika medija*, KIC Bijeli Pavle, Danilovgrad 2007.

Tomović, Slobodan, *5000 Vrednosnih sudova*, Štampar Makarije, Beograd, Oktoih, Podgorica 2011.

Stanojević, Dobrivoje, Ž. i Đorđević, Marko, M. *Fakultet pedagoških nauka Jagodina*, Clio, Beograd, Srbika, Kruševac 2019.

Envy – a Fissure in Journalist – Reporter’s Character

Abstract

The paper deals with the analysis of a television reporter’s personality. The job of a journalist-reporter is extremely demanding. Only mature personality can deal with it. Apart from its positive qualities, one of the “fissures” in the character of a human being and mature personality is envy. What is envy? When does it manifest inside a journalist? What indicates that a journalist-reporter envies another journalist? How to overcome envy?

Key words: *man, personality, envy, journalist - reporter.*

This journal is open access and this work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.